

ใบงาน เรื่อง สมการ

สมการ (equation) เป็นประโยคที่แสดงการเท่ากันของจำนวนหรือนิพจน์พีชคณิต โดยมีเครื่องหมาย .....เท่ากับ..... ใช้สัญลักษณ์ .....=..... บอกการเท่ากัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้เติมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ไม่เป็นสมการ   สมการที่เป็นจริง   สมการที่เป็นเท็จ   สมการที่มีตัวแปร

1. $18 \div 2 \neq$
10

ไม่เป็นสมการ

5. $d + 11 =$
22

สมการที่มีตัวแปร

2. $3 + n = 5$

สมการที่มีตัวแปร

6. $2(10 - 3) =$
13

สมการที่เป็นเท็จ

3. $13 - 2 =$
15

สมการที่เป็นเท็จ

7. $32 - 22 =$
10

สมการที่เป็นจริง

4. $11 + 5 =$
16

สมการที่เป็นจริง

8. $15 + 5 >$
16

ไม่เป็นสมการ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนนิพจน์พีชคณิตแทนข้อความแล้วหาความยาวของนิพจน์ต่อไปนี้

ข้อ	ข้อความ	นิพจน์พีชคณิต
1.	จำนวนซึ่งมากกว่า x อยู่ 150	$x + 150$
2.	สามเท่าของผลบวกของ -b กับ 4	$3(-b + 4)$
3.	ครึ่งหนึ่งของผลต่างของ k กับ 55	$(k - 55)$ หรือ $(55 - k)$
4.	ห้าเท่าของจำนวนจำนวนหนึ่งรวมกับอีกหนึ่งในสองของจำนวนจำนวนนั้น	$5x + x$

ใบงาน เรื่อง คำตอบของสมการ

คำตอบของสมการ คือ ..... จำนวนที่แทนตัวแปรในสมการแล้วทำให้ได้สมการที่เป็นจริง

ข้อ	สมการ	จำนวนที่กำหนดให้	คำตอบของสมการ	
			เป็น	ไม่เป็น
1.	$3.5 + x = 7$	3.5		
2.	$-13 = p - 25$	10		
3.	$45 = a - 15$	60		
4.	$5y = 5$	5		
5.	$10x = 190$	19		

1. $x + 6 = 11$

วิธีทำ ..... เมื่อแทน x ด้วย 5 ใน $x + 6 = 11$
 ..... จะได้ $5 + 6 = 11$ ซึ่งเป็นสมการที่เป็นจริง
 ..... ดังนั้น คำตอบของสมการ $x + 6 = 11$ คือ 5

3. $z^2 = 49$

วิธีทำ ..... เมื่อแทน z ด้วย 7 ใน $z^2 = 49$
 ..... จะได้ $(7)^2 = 49$ ซึ่งเป็นสมการที่เป็นจริง
 ..... เมื่อแทน z ด้วย -7 ใน $z^2 = 49$
 ..... จะได้ $(-7)^2 = 49$ ซึ่งเป็นสมการที่เป็นจริง
 ..... ดังนั้น คำตอบของสมการ $z^2 = 49$ คือ 7 และ -7

2. $3x = 36$

4. $\quad = 15$

ใบงาน เรื่อง สมบัติของการเท่ากัน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมจำนวนลงในช่องว่างให้ถูกต้อง พร้อมระบุว่าใช้สมบัติใดของสมบัติของการเท่ากัน

- ให้ $35 = 5x$ ดังนั้น $5x = \dots 35 \dots$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ สมมาตร $\dots$
- ให้ $a = 25$ ดังนั้น $a = \dots 25 \times 4 \text{ หรือ } 100 \dots$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ของการเท่ากันเกี่ยวกับการคูณ $\dots$
- ให้ $y = 13$ ดังนั้น $y + 7 = \dots 13 + 7 \text{ หรือ } 20 \dots$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ของการเท่ากันเกี่ยวกับการบวก $\dots$
- ให้ $m = 5 - n$ และ $5 - n = 13$ ดังนั้น $m = \dots 13 \dots$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ถ่ายทอด $\dots$
- ให้ $2a = 4b$ ดังนั้น $\dots 2 \dots$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ของการเท่ากันเกี่ยวกับการคูณ $\dots$
- ให้ $11x - w = y$ และ $y = 3 - z$ ดังนั้น $11x - w = \dots 3 - z \dots$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ถ่ายทอด $\dots$
- ให้ $6u = 2h - 1$ ดังนั้น $\dots 2h - 1 \dots = 6u$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ สมมาตร $\dots$
- ให้ $p = 5q - s$ ดังนั้น $\dots p + s \dots = 5q$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ของการเท่ากันเกี่ยวกับการบวก $\dots$
- ให้ $63 = 63z$ ดังนั้น $\dots 1 \dots = z$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ของการเท่ากันเกี่ยวกับการคูณ $\dots$
- ให้ $20x + 2 = 62$ ดังนั้น $\dots 20x \dots = 60$
โดยใช้สมบัติ $\dots$ ของการเท่ากันเกี่ยวกับการบวก $\dots$

ใบงาน เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว (1)

การแก้สมการ คือ ..... การหาคำตอบทั้งหมดของสมการ .....

สมการที่สามารถจัดให้อยู่ในรูป $ax + b = 0$ เมื่อ x เป็นตัวแปร a, b เป็นค่าคงตัว และ $a \neq 0$ เรียกว่า สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว (linear equation with one variable) .....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแก้สมการในแต่ละข้อต่อไปนี้

1. $x - 12 = 24$

วิธีทำ จากสมการ $x - 12 = 24$

นำ 12 มาบวกทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $x - 12 + 12 = 24 + 12$

ดังนั้น $x = 36$

ตรวจคำตอบ แทน x ด้วย 36 ในสมการ $x - 12 = 24$

พิจารณา $x - 12$ จะได้ $36 - 12 = 24$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $x - 12 = 24$ คือ 36

2. $75 = c + 36$

วิธีทำ จากสมการ $75 = c + 36$

นำ 36 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $75 - 36 = c + 36 - 36$

ดังนั้น $39 = c$ หรือ $c = 39$

ตรวจคำตอบ แทน c ด้วย 39 ในสมการ $75 = c + 36$

พิจารณา $c + 36$ จะได้ $39 + 36 = 75$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $75 = c + 36$ คือ 39

3. $y = 20$

วิธีทำ จากสมการ

นำ 3 มาคูณทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $y = 20 \times 3$

ดังนั้น $y = 60$

ตรวจคำตอบ แทน y ด้วย 60 ในสมการ

พิจารณา จะได้

ดังนั้น คำตอบของสมการ คือ 60

4. $b + 3 = b + 3$

วิธีทำ จากสมการ $b + 3 = b + 3$

นำ มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $b + 3 - 3 = b + 3 - 3$

ดังนั้น $3 = b$ หรือ $b = 3$

ตรวจคำตอบ แทน b ด้วย 3 ในสมการ $b + 3 = b + 3$

พิจารณา จะได้ $3 + 3 = 3 + 3$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $b + 3 = b + 3$ คือ 3

5. $0.5d = 2.5$

วิธีทำ จากสมการ $0.5d = 2.5$

นำ 0.5 มาหารทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $0.5d \div 0.5 = 2.5 \div 0.5$

ดังนั้น $d = 5$

ตรวจคำตอบ แทน d ด้วย 5 ในสมการ $0.5d = 2.5$

พิจารณา $0.5d$ จะได้ $0.5 \times 5 = 2.5$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $0.5d = 2.5$ คือ 5

6. $m - (-12) = 8$

วิธีทำ จากสมการ $m - (-12) = 8$ จะได้ $m + 12 = 8$

นำ 12 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $m + 12 - 12 = 8 - 12$

ดังนั้น $m = -4$

ตรวจคำตอบ แทน m ด้วย -4 ในสมการ $m - (-12) = 8$

พิจารณา $m - (-12)$ จะได้ $(-4) - (-12) = 8$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $m - (-12) = 8$ คือ -4

ใบงาน เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว (2)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแก้สมการในแต่ละข้อต่อไปนี้

1. $5y - 17 = 28$

วิธีทำ จากสมการ $5y - 17 = 28$

นำ 17 มาบวกทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $5y - 17 + 17 = 28 + 17$

ดังนั้น $5y = 45$

นำ 5 มาหารทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $y = 9$

ดังนั้น $y = 9$

ตรวจคำตอบ แทน y ด้วย 9 ในสมการ $5y - 17 = 28$

พิจารณา $5y - 17$

จะได้ $5(9) - 17 = 45 - 17 = 28$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $5y - 17 = 28$ คือ 9

2. $= 4$

วิธีทำ จากสมการ $= 4$

นำ 7 มาคูณทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $\times 7 = 4 \times 7$

ดังนั้น $3 + d = 28$

นำ 3 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $3 + d - 3 = 28 - 3$

ดังนั้น $d = 25$

ตรวจคำตอบ แทน d ด้วย 25 ในสมการ

พิจารณา $= 4$

จะได้ $= 4$

ดังนั้น คำตอบของสมการ คือ 25

$= 4$

3. $4 - 3x = 3 - 4x$

วิธีทำ จากสมการ $4 - 3x = 3 - 4x$

นำ $4x$ มาบวกทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $4 - 3x + 4x = 3 - 4x + 4x$

ดังนั้น $4 + x = 3$

นำ 4 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $4 + x - 4 = 3 - 4$

ดังนั้น $x = -1$

ตรวจคำตอบ แทน x ด้วย -1 ในสมการ $4 - 3x = 3 - 4x$

$4x$

พิจารณา $4 - 3x$

จะได้ $4 - 3(-1) = 4 + 3 = 7$

พิจารณา $3 - 4x$

จะได้ $3 - 4(-1) = 3 + 4 = 7$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $4 - 3x = 3 - 4x$ คือ -1

4. $30.9 = 3.4 + 0.25m$

วิธีทำ จากสมการ $30.9 = 3.4 + 0.25m$

นำ 3.4 มาลบทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $30.9 - 3.4 = 3.4 + 0.25m - 3.4$

ดังนั้น $27.5 = 0.25m$

นำ 0.25 มาหารทั้งสองข้างของสมการ

จะได้ $=$

ดังนั้น $110 = m$ หรือ $m = 110$

ตรวจคำตอบ แทน m ด้วย 110

ในสมการ $30.9 = 3.4 + 0.25m$

พิจารณา $3.4 + 0.25m$

จะได้ $3.4 + 0.25(110) = 3.4 + 27.5$

$= 30.9$

ดังนั้น คำตอบของสมการ $30.9 = 3.4 + 0.25m$ คือ 110

ใบงาน เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว (1)

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสมการแทนข้อความต่อไปนี้

เขียนสมการได้ดังนี้

1. จำนวนจำนวนหนึ่งลบด้วยสิบสองเท่ากับห้าสิบ	→	$x - 12 = 50$
2. ผลคูณของจำนวนจำนวนหนึ่งกับสิบสองเท่ากับหนึ่งร้อยแปด	→	$12x = 108$
3. สองในสามเท่าของผลบวกของจำนวนจำนวนหนึ่งกับสิบสองมีค่าเท่ากับ 28	→	$(x + 12) = 28$
4. หกเท่าของจำนวนจำนวนหนึ่งมากกว่า 2 อยู่ 40	→	$6x - 2 = 40$
5. มารินมีเงินอยู่ 875 บาท พ่อให้เงินอีกจำนวนหนึ่ง ทำให้มารินมีเงินเป็น 1,375 บาท จงหาจำนวนเงินที่พ่อให้มารินที่พ่อให้มาริน	→	$875 + x = 1375$
6. อีกเก้าปี ข้าวหอมจะมีอายุครบ 27 ปี จงหาอายุปัจจุบันของข้าวหอม	→	$x + 9 = 27$
7. พิมมีเหรียญห้าบาทและเหรียญบาทรวมกันได้ 31 เหรียญ คิดเป็นเงินทั้งสิ้น 111 บาท จงหาว่าพิมมีเหรียญห้าบาทกี่เหรียญ	→	$5x + (31 - x) = 111$
8. แพนมีเหรียญสิบบาทและเหรียญบาทรวมกันได้ 17 เหรียญ คิดเป็นเงินทั้งสิ้น 134 บาท จงหาว่าแพนมีเหรียญสิบบาทกี่เหรียญ	→	$10x + (17 - x) = 134$

หมายเหตุ เป็นเพียงคำตอบรูปแบบหนึ่งเท่านั้น

ใบงาน เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว (2)

ขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

- ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โจทย์เพื่อพิจารณาสิ่งที่โจทย์กำหนด และสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ
- ขั้นที่ 2 กำหนดตัวแปรแทนสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ หรือแทนสิ่งที่สัมพันธ์กับสิ่งที่โจทย์กำหนดให้
- ขั้นที่ 3 พิจารณาเงื่อนไขที่แสดงการเท่ากันในโจทย์ แล้วนำมาเขียนเป็นสมการ
- ขั้นที่ 4 แก้สมการเพื่อหาคำตอบของสมการ
- ขั้นที่ 5 ตรวจสอบคำตอบที่ได้กับเงื่อนไขในโจทย์

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงวิธีหาคำตอบ

1. สุดาสงเป็น เจ้าของสุนัข ถ้าสุดาสง 1.2 เมตร จงหาความสูงของสุนัข

วิธีทำ

ให้ z แทนความสูงของสุนัข

จะได้ว่า สุดาสง $\times$ เมตร

เนื่องจากสุดาสง 1.2 เมตร

จะได้สมการ $z = 1.2$

$z = 1.6$

ตรวจคำตอบ ถ้าสุนัขสูง 1.6 เมตร สุดาสง $\times 1.6 = 1.2$ เมตร ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของโจทย์

ดังนั้น ความสูงของสุนัข คือ 1.6 เมตร

2. จงหาจำนวนที่สามจำนวนที่เรียงติดกัน ซึ่งมีผลบวกเป็น 309

วิธีทำ ให้ x แทนจำนวนที่สาม

จะได้ว่า จำนวนที่สามจำนวนที่เรียงติดกันจากน้อยไปมาก คือ $x - 2$, x และ $x + 2$

เนื่องจากผลบวกของจำนวนที่สามจำนวนที่เรียงติดกันนั้น เป็น 309

จะได้สมการ $(x - 2) + x + (x + 2) = 309$

$x - 2 + x + x + 2 = 309$

$3x = 309$

$x = 103$

ตรวจคำตอบ ถ้าจำนวนที่สาม คือ 103

จำนวนที่สามจำนวนที่เรียงติดกัน คือ $103 - 2$, 103 และ $103 + 2$

ผลบวกของจำนวนที่สามจำนวนที่เรียงติดกันเป็น $101 + 103 + 105 = 309$

ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของโจทย์

ดังนั้น จำนวนที่สามจำนวนที่เรียงติดกัน คือ 101, 103 และ 105

ใบงาน เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว (3)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแสดงวิธีหาคำตอบ

1. ถังใบหนึ่งมีน้ำอยู่ ของถัง หลังจากใช้น้ำไป 45 ลูกบาศก์เมตร เหลือน้ำอยู่ ของถัง ถังใบนี้จุน้ำได้ลูกบาศก์เมตร

วิธีทำ ให้ถังใบนี้จุน้ำได้ x ลูกบาศก์เมตร

จะได้ว่า ถังใบหนึ่งมีน้ำอยู่ ของถัง คิดเป็น x ลูกบาศก์เมตร

ใช้น้ำไป 45 ลูกบาศก์เมตร จะเหลือน้ำ $x - 45$ ลูกบาศก์เมตร

เนื่องจากเหลือน้ำอยู่ ของถัง คิดเป็น x ลูกบาศก์เมตร

จะได้สมการ

$$x - x = 45$$

$$x - x = 45$$

$$x = 180$$

ตรวจคำตอบ ให้ถังใบนี้จุน้ำได้ 180 ลูกบาศก์เมตร ถังใบหนึ่งมีน้ำอยู่ ของถัง คิดเป็น $(180) = 135$ ลูกบาศก์เมตร

ใช้น้ำไป 45 ลูกบาศก์เมตร จะเหลือน้ำ $135 - 45 = 90$ ลูกบาศก์เมตร คิดเป็น ของถัง ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของโจทย์

ดังนั้น ถังใบนี้จุน้ำได้ 180 ลูกบาศก์เมตร

2. ดินสอหนึ่งแท่งราคาถูกกว่าปากกาหนึ่งด้ามอยู่ 12 บาท ถ้าซื้อดินสอ 5 แท่ง และปากกา 6 ด้าม รวมเป็นเงิน 182 บาท ดินสอและปากกาาราคาขึ้นละเท่าไร

วิธีทำ ให้ราคาของปากกาหนึ่งด้าม y บาท

จะได้ว่า ดินสอหนึ่งแท่งราคาถูกกว่าปากกาหนึ่งด้ามอยู่ 12 บาท ดังนั้นดินสอหนึ่งแท่งราคา $y - 12$ บาท

ซื้อปากกา 6 ด้าม เป็นเงิน $6y$ บาท

ซื้อดินสอ 5 แท่ง เป็นเงิน $5(y - 12)$ บาท

เนื่องจากซื้อปากกาและดินสอ รวมเป็นเงิน 182 บาท

จะได้สมการ $6y + 5(y - 12) = 182$

$$6y + 5y - 60 = 182$$

$$11y - 60 = 182$$

$$11y = 242$$

$$y = 22$$

ตรวจคำตอบ ให้ราคาของปากกาหนึ่งด้าม 22 บาท จะได้ว่า ดินสอหนึ่งแท่งราคาถูกกว่าปากกาหนึ่งด้ามอยู่ 12 บาท

ดังนั้นดินสอหนึ่งแท่งราคา $22 - 12 = 10$ บาท ถ้าซื้อปากกา 6 ด้าม และดินสอ 5 แท่ง

จะได้เงินเป็น $6(22) + 5(22 - 12) = 132 + 50 = 182$ บาท ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของโจทย์

ดังนั้น ดินสอราคาแท่งละ 10 บาท และปากกาาราคาด้ามละ 22 บาท